

ზამთრისათვის უკვე მზადდება, შექმნილია

ლიტერატურული გაზეთი

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის
გაზეთის ორგანო
„ЛИТЕРАТУРული ГАЗЕТИ“ — ОРГАН ПРАВЛЕНИЯ
СОЮЗА СОВЕТСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ ГРУЗИИ

№ 2 (984). ზამთრისის 444 წელი

პარასკევი, 18 იანვარი, 1968 წ.

ფასი 1 მანეთი.

ი რ ო ლ ი ო ნ ს ო ნ ე ლ უ ლ ა უ შ ი ლ ი

დასაბუთი 71 წლისთვის სამო.

სამუშაო საქმის უხეცესი მუშაობა მუშაობის დასაბუთებელი მოღვაწე იმ სონდელური თანხმის სახეობა საუკუნის განმავლობაში თავდადებით ემსახურება დიდი ქართული ეკლერტიკის მემკვიდრეობის დაცვის სამართალს და სამსახურებელ საქმეს.

ი. სონდელური დიდებულ ინტელიგენტს იყავით დაბადდა. სიპუარა განათლება მან ბოლო დაბოლოს ქართულ ვინაზიში, ხოლო უმაღლესი — ილიას უნივერსიტეტში (ფიზიკო-მათემატიკის ფაკულტეტი). საქართველოში დაბრუნების შემდეგ დაიწყო მასწავლებელი მუშაობა. იმდროინდელ სკოლაში იყო მუშაობის მემკვიდრეობის მემკვიდრეობის, იქნებოდა რედაქტორობა და გამოცემის, და რომ მან ამ გამოცემის მუშაობის სატრადიციონალური ძალისხმევით სტატიები გამოაქვეყნა — ერთ წელზე მეტ ხნით ცხოვრობდა გამოაქვეყნების.

როგორც კი დაარსდა საქართველოში ისტორიული და ეთნოგრაფიული საზოგადოება, რომელსაც ა. სარაჯიშვილი და ე. თაყაიშვილი მეთაურობდნენ, სონდელური მუშაობის ამ საზოგადოების მდივნის თანამდებობა და დაამტკიცა და ბოლო გულით მიუძღოდა ამ საზოგადოების მუშაობას, რომელიც დაეძვრებოდა იყო იმდროინდელ დაარსებულ სოციალურ მოძრაობის პირველ ეტაპში საქმიანობის თანხმებით. სონდელური საზოგადოების სამუშაოში კოლექტივის დამუშავებასა და დაცვასთან. საზოგადოება გასულიყო მუშაობის უწყობა ქართული მხატვრული და ისტორიული ძეგლების, ხელნაწერებისა და საყოფაცხოვრებო-ეკლერტიკული ნივთების შესაცავად. სონდელური მხატვრული უწყვეტად სამუშაოში მუშაობის და უკვე 20-იანი წლების დასასრულამდე იყო კოლექტივის შემსახველიც. ხანძარისა და ო. ბ. სონდელური საქმითავე თავისუფალ დროს ამ ამბარდა ლიტერატურა: მან გამოაქვეყნა რამდენიმე მოთხრობა ყოფილი და ისტორიული თემებზე, დაწერა გულთხილი ნარკვევი ა. სარაჯიშვილის ცხოვრებაზე. ა. სარაჯიშვილი, როგორც უწყობი, შემოსწავლილი საზოგადოების ერთ-ერთი დასახლებული იყო, ხელმძღვანელობდა მის მუშაობას და ბიბლიოთეკის, იყო ერთობლივი მუშაობა ჩვენი ეკლერტიკისა, ჩემი, თავდადებით, მაგრამ დაუცხრომელი ენერგიით აღსავსე, როგორც თვითონ სონდელური.

თავისი სამუშაოში მოღვაწეობის პირველი იყო წლის მანძილზე სონდელური, რომელიც ასრულებდა საზოგადოების თავმჯდომარისა და სამკობის მუშაოს დაცვას და დაცვას. როგორც სამუშაო-ინფორმაციული, ისე მუშაობის მუშაობის სფეროში, ხელმძღვანელობდა უწყვეტად საქართველო დასახლს და ხელნაწერთა განყოფილებას, მომსახურებას უწყვეტად მუშაობის მისილი ექსპერტისა და ცალკეულ მხატვრებს. დაიწყო უმაღლესი გამოცემები და ცოდნის მქონე ყოფილი-მხატვრული ნივთების შესწავლის სფეროში; ის იქცა ამ საქმის განმარტებელ პრაქტიკოსად. შესანიშნავი სპეციალისტად დაწინაურდა ამ დროიდან, ყველა დრო შემოქმედებამ მას ჩვეულებრივ მომსახურებელ როგორც დაწინაურებულებში, ისე ყრბი კოლექტიონერებში. ეს მას სამუშაოს

აძლევდა მიზანდასახლებულ მუშაობის კოლექტივში.

ბოლო სამუშაოში საქმის დიპლომატიის დროს, როცა ცალკეულ მუშაობა ფონდები როგორც მხატვრულ-ისტორიული, ისე არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული, გერმანიებზე და იქნებ საქართველოს ცენტრალურ რესპუბლიკურ მუშაობაში, სონდელური სთავადაც მუშაობდა ამ მუშაობის ხელისუფლებისა და ისტორიის განყოფილებაში. პირველ რიგში მას დიდ როლს მთავრად დაუტოვებელი მუშაობის ჩატარება მოუხდა ჩათა ბიურო ფონდებიდან გადასახლდა, ხოლო შემდეგ არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული განყოფილებებისათვის გადაეცა სათანადო კოლექტივი, მოქარული უწყობის რეგისტრის ხელისუფლების რეგისტრის კანონიკური და სხვა მუშაობებიდან. ამის შემდეგ სონდელური მუშაობა მხატვრულ საგანძურთა ექსპლუატაციის მუშაობაში, განსაკუთრებით თელავის მუშაობისათვის იყო XVIII-XIX საუკუნეების ქართული საყოფაცხოვრებო საინტელის გამოცენა, რომელიც შევსებდა ისტორიულ ძეგლებს კომპლექტებისა და ცალკეულ, მხატვრული თვალსაზრისით განსაკუთრებით საყურადღებო თვისებების ნაქაჩებისაგან, ამ გამოცემის მნიშვნელობა განუმარტებელი იყო როგორც ისტორიული, ისე დღევანდელი თელავისთვის; მასალის მარჯვლო ჩვენება თანამდებობის მასალის განაწილებაში და ნივთების მუსტი და მათი დაცვითადაც, რაც წარმოადგენდა იყო 1932 წელს ჩრდილ და ქართულ ენებზე გამოცემულ დამტკიცებულ კატალოგში — საუბრე და დიდი იმ მუშაობის, რომელსაც მან მოხდოდა თითქმის ოცნე მუშაობის მანძილზე, სონდელური თანამდებობის მოსკოვიდან სათანადო ნიშნებზე შესასვლელად მოულოდნელი მუშაობა. ეს ნიშნები მუშაობა იწერება სადღეობა მრეწველობაში.

1937 წელს, ჩრდილს იმდროს დღეებში საქართველოს სახელმწიფო მუშაობის თანამდებობაზე დაიბრუნდა. მისი ჩრდილური და მისი ელიტა, სადაც სამი განყოფილებიდან ერთი მთლიანად დათმობილი ჰქონდა ხელისუფლებას, ეს იყო შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების პირველი კომპლექტივი ჩვენება იმ სონდელური ექსპერტის მონაწილეობის იღებდა ბოლო ამ საქმიანობაში — ექსპონატების მუშაობის და გამომუშავებაში. ამ ექსპერტად მუშაობდა, ჩათა პირველი სანიტი დიდებულ ქართული ექსპერტის იღებდა, რომელიც სწავლობდა ინფორმაციას. 96 წელიწად დაწინაურებული ფრაგმენტის სახით. ამის გარდა, ის ექსპერტის მონაწილეობის იღებდა ექსპონატების განლაგების საქმეში. მუშაობდა, ლთა ფართო მასებში ამ გამოცენაზე ნაბეს სურათი ძველი ქართული ხელოვნების ყველა დარგის — არქიტექტურის, ფერწერის, ქანდაკების, ქვაზე და ძეგლებზე ყუთობისათვის ქარაგნის, მათს განყოფილებაში I საუკუნიდან XIV საუკუნემდე, ხოლო სიუფის თანამდებობაში დროიდანვე დაწინაურებული იქნა მუშაობა ქართული კედური ხელოვნებისა და

ტრბოიანი მინანქრის ძეგლების ექსპონატისათვის, რომელიც პირველად გაიხსნა საქმით საქართველოს 20 წლის თავზე, ხოლო შემდეგ შეესწავლიდა და გარდაქმნილი სახით, 25 წლის თავზე. ეს ექსპონატის მუშაობაზე გადაეცა საქართველოს ხელოვნების მუშაობის, რომელიც დათმობა შენის ყოფი ნიშნებისა, სადაც სიზმარის წლებში სწავლობდა ო. ბ. სონდელი.

ი. სონდელური აგრეთვე არაერთი სპეციალური ნაშრომის, რომელთაგან სამუშაოდ ბოლოდ იყო ნარკვევა გამოქვეყნებული, დაწინაურების მოსმების იქნა სამუშაოების სხვაობებზე. საქართველოს მუშაობის მომამბე VIII ტომში დაბეჭდა მისი გამოცემა პატარა საყოფაცხოვრებო ნივთის, ე. წ. ილიას მესამე, სადაც არა მარტო დადგინდა იგი სამუშაო დანაშაულებას ცალკეულ ამანაშაქმარების დასწინა და განმარტებულ ნივთებისა, რომლებიც წინასწარ ცოდნის გათვალისწინებით იყო ნაპირადი შედარებით მასალის, რასთან დიდი დამსახურების მქონე მან შესახებ სონდელური მუშაობა მუშაობის შრომა, რომელიც შეიძლება არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის თვალსაზრისით სანდარტის და იყრავებებს მუშაობის მომამბეს შესახებ — გამოცემისა ო. ჯეჯეშვილის სამუშაო-რო მოღვაწეობის 40 წლისთვისადმი მიძღვნილ კრებულში.

ჩრდილური ექსპონატში მიძღვნილ მუშაობებზე გამოცენისათვის დაეძვრებოდა, ი. სონდელური დაწინაურების ნარკვევი XV საუკუნის მონაწილეობა, რომელზედაც დაბეჭდილია მოთხრობები; ეს მონაწილეობა დიდი საუბრედა ჩრდილური ფართო ცნობად პირტრის, პირველად შესწავლილს გ. გეგარინის მიერ; როგორც ცნობილია, ქუდის გამოხატულებამ ამ მონაწილეობაში მას სახეობა მხატვრული და ცალკეულ მუშაობათა ემპირიკობისათვის თითქმის უბედურად ერთობ. ი. სონდელური, მისთვის ჩვეული გამოცენისათვის, ყოფილი რეალების ფაქტურ მასალებზე დასწინაობით, ნათელს იმ მუშაობისათვის სიყვარულზე.

იმდრო გამოცემის მასალებზე აფორის სტილი სონდელური დაწინაურების მუშაობაში მთლიან მხატვრული ინტერპრეტის შესწავლის თვალსაზრისით სანდარტის და მნიშვნელოვანი ნაშრომი, რომელიც მოქმედებდა XIII-XIV საუკუნეების სამცხის ათაბაგის პირტრებზე. ეს პირტრები გამოცენაზე წარმოდგენილი იყო ასლებს სახით საფარისა და ქულის ფრესკობიდან. ეს ნაშრომი მხატვრული ეკლერტიკის ისტორიის მნიშვნელოვან ნაშრომს არკვედა სონდელური და მუშაობაზე დაამტკიცა რომ ათაბაგების სასახლე ცნობილს ჰქონდა და დროიანი იქნის დიღები, მუშაობა ტრბოიანი მინანქრის იმ ნაშრომით. პირტიკული მოსმებზე ამის შესახებ, რომ XIV საუკუნეში

და შემდეგ, XV-ში გრძელდებოდა საქართველოში წარმოები ამ დროული სასახლისებელი და მხატვრული განსაკუთრებით მომავლობა, მრეწობა და სოციალური რეკონსტრუქციის ტრბოიანი მინანქრის დარგში — ი. სონდელური მუშაობის დასახლებული ტრბოიანი მინანქრის ი. სონდელური ანალიზის გზით.

იმდრო, არის რა მუშაობის სიყვარული მას შემდგომ უმაღლესი იქნის სიანჭურის საქართველოს ხელოვნების მუშაობაში, სონდელური სწავლობდა ქართულ კედურ ხელოვნებას მისი განხილვების უმაღლესი ათაბაგის წლებში ცალკე მანძილზე. მის სწავლურის თიხათაგან განსაკუთრებით გვიანდა აღნიშნა, რომ მან შეიქმნა X საუკუნის კოლექტივის უმაღლესი ვესი იველი — დიდი, საყურადღებო-ლისწინა გეგრა, რომელიც სიანჭურის ექსპლექტზე იყო დამატებული კაცის ექსპლექტისათვის ტრბოის ცენტრში და დიდი იყო ცალკეული სიუფის სიუფის და ფრესკების გამოხატულებით, მუშაობა სიუფი იყო იმდრო, რომ ამ სიუფისთვის წინ აღმართულ გეგრის ადრად მოქმედილი კარები, რომლის ფრესკებზეც იმდროინდელი იყო, რომ მათ სიუფის სიუფის სიუფის სიუფის და მსოფლიო იყრავებზე აღნიშნა მანძილზე. სონდელური მანძილზე თვალში პირველად შენიშნა რომ სიუფის ფრესკებზეც სწორად იმდროინდელი ეთნოგრაფიული და კოლექტივი დასახლებული თავისი ეს მოსმებზე. ამის შემდეგ სონდელური დაწინაურების ექსპონატისათვის კოლექტივი მუშაობა ეს ცალკე-ცალკე გამოცემული ნაწილები ბუნებრივად, რომ ამ დროიანი მუშაობაში მუშაობა, ეს დროინდელი მუშაობა და თავდადებამ ძველი ქართული ეკლერტიკის ფრესკების მუშაობისათვის მანძილზე სონდელური მთელი ყურადღება; ამის გამო ის სიტუა არ იყო, ჩამოშორდა ლიტერატურული მუშაობა.

მუშაობაზე ამის, ის დრო და დრო მანქანის; სულ უკანასკნელ ხანებში დაწინაურებული რომანი XI საუკუნის საქართველოს ცხოვრებიდან და რამდენიმე წონი მოგონებებისა, რომლებიც ჩვენი ცხოვრების ბევრ ცალკეულ მუშაობაზე მოგვითხრობენ, იმ ცალკეულებზე, რომელიც მეთაურობდა სიუფის ბუნებრივად შეიძლება იყო იყო სიუფის სიუფისათვის მუშაობაში წლის მოხეცე აქვე უნდა მუშაობით, რომ ი. სონდელური უმაღლესი სიუფის სიუფისათვის ექსპონატის ქართული ნივთების სიუფის — ამასთან მან დიდი შრომა მომამბა იმის, რომ მოქმედებდა შექმნის სიუფისათვის ტრბოიანი ხელოვნების სფეროში, რომლებიც ნაწილობრივ უკვე შეიძლება ქართული ლიტერატურაში.

ესტორიული ჩვენს უხეცეს სამუშაოში მოღვაწის, საზოგადოების ყველა ამ დარგის მუშაობისათვის, აღმამის, რომელიც თვალსაზრისით უფროსობდა სამუშაოს ისტორიის ყოველ დროულ მუშაობაზე და დიღების გამოცენისათვის თავისი ეთნოგრაფიული საქმიანობა სოციალისტური სამუშაოს საკეთილდრო.

პროფ. ბ. სონდელური.